

Målforhold 1:20000
Dato 18-11-2025
Kenni Aabenhuus
Udskrevet af Jensen

Signaturforklaring

Fortidsminde beskyttelseslinjer
(kulturarv)

Fortidsminde beskyttelseslinjer

Banestien uden molbjerg

Banestien uden molbjerg

Dato: 13. november 2025
Sagsnr.: 25/05768
Klagenr.: 1074900
Sagsbehandler: SOJAAN

AFGØRELSE FRA MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET

**Miljø- og
Fødevareklagenævnet**
Toldboden 2
8800 Viborg

ÆNDRING af dispensation i sag om opstilling af lamper inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen i Norddjurs Kommune

Nævnenes Hus: 72 40 56 00
CVR-nr.: 37795526
Nævnets e-mail:
mfkn@naevneneshus.dk
www.naevneneshus.dk

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 18, stk. 1, jf. § 65, stk. 2, jf. § 78, stk. 1.¹

Miljø- og Fødevareklagenævnet ændrer Norddjurs Kommunes afgørelse af 15. maj 2025 om dispensation til opstilling af seks lamper inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen på matr.nr. 26 Tøjstrup By, Vejlby, beliggende Udbygårdevej, 8961 Allingåbro, til et afslag.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet² og gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 6.³ Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 8 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 927 af 28. juni 2024 om naturbeskyttelse.

² Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet som senest ændret ved lov nr. 640 af 11. juni 2024 om ændring af lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

³ Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 12. juni 2025 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af Danmarks Naturfredningsforening, lokalafdeling Norddjurs.

Klager har navnlig anført, at

- gadelamperne vil være forstyrrende i landskabet uanset deres farve,
- lamperne ikke er afgørende for Norddjurs Kommunes belysningsprojekt og vil kunne undlades,
- ulykkerne ikke er sket på den del af strækningen, der ligger inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen, og
- det alene kan være et begrænset antal trafikanter, der færdes på stien i mørke.

Klagepunkterne er nærmere uddybet i afsnit 2.3.

2. Sagens oplysninger

2.1 Ejendommen og området

Det omhandlede areal er beliggende på matr.nr. 26 Tøjstrup By, Vejlby, i Norddjurs Kommune og fremstår som asfaltbelagt stistrækning. Matriklen har et areal på 10.845 m² og er delvist beliggende inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen for tre fortidsminder, der samlet betegnes som Mølleb-jerg (fredningsnr. 2015:1, 2015:2 og 2015:3). Fortidsminderne er beliggende på matr.nr. 20f Tøjstrup By, Vejlby, som grænser op til matriklen mod nordøst. Projektområdet ligger delvist inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen og den i sagen omhandlede del af projektet ønskes opført på den del af strækningen, der ligger inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen for de tre fortidsminder for fem af lamperne og inden for beskyttelseslinjen for et af fortidsminderne for en af lamperne.

Det fremgår af Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside ”Fund og Fortidsminder”, at de tre fortidsminder er rundhøje fra oldtiden. Rundhøjene med fredningsnr. 2015:1⁴ og 2015:3⁵ er henholdsvis 22,8 x 2,4 m og 12,5 x 1,5 m og er begge bevokset med græs og graner. Den tredje rundhøj med fredningsnr. 2015:2 er bevokset med gran og er 13 m høj og 19 x 19 m.⁶

2.2 Den påklagede afgørelse

Norddjurs Kommune har den 15. maj 2025 i medfør af naturbeskyttelseslovens § 18, stk. 1, jf. § 65, stk. 2, meddelt dispensation til opstilling af seks lamper inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen på matr.nr. 26 Tøjstrup By, Vejlby.

Norddjurs Kommune har anført, at lamperne er en del af et belysningsprojekt langs Banestien, der forbinder Allingåbro og Auning, hvor der for hver 44. meter på den ca. 4,4 km lange sti opstilles en fire meter høj lampe.

⁴ <https://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/47982/>

⁵ <https://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/47980/>

⁶ <https://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/47981/>

Ifølge kommunen er formålet med projektet at opnå større sikkerhed og tryghed ved færdsel alene på stien i mørke, idet der er registreret ulykker med stitrafikanter, der er kørt ind i cykelbomme på strækningen. Det fremgår af afgørelsen, at lampernes fremtoning i landskabet minimeres ved at male dem i en dæmpet farve. Derudover fremgår det, at lamperne vil blive opstillet inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen for to fortidsminder, som indgår i Møllebjerger.

Det fremgår, at formålet med fortidsmindebeskyttelseslinjen er at sikre synlige fortidsminder som landskabselementer, det vil sige sikre ud- og indsyn til og fra fortidsminderne, samt sikre de arkæologiske lag omkring fortidsminderne.

Norddjurs Kommune har vurderet, at der kan meddeles dispensation på baggrund af oplysninger modtaget den 24. marts 2025. Herved har kommunen lagt vægt på, at lamperne vil opleves i visuel sammenhæng med fortidsminderne, men som sekundære i landskabet som følge af den afdæmpede farve. Ifølge kommunen vil der fortsat være indsyn til og udsyn fra fortidsminderne, hvor lamperne vil fremstå som en naturlig del af den asfalterede banesti. Kommunen har desuden lagt vægt på, at lamperne ikke vil fremtone som et markant og for området fremmed teknisk anlæg, hvorfor projektet ikke vil få betydning for de landskabelige hensyn, der skal varetages med fortidsmindebeskyttelseslinjen. Yderligere har kommunen lagt vægt på, at de kabler, der vil blive nedgravet til belysningen, nedgraves i Randers-Ryomgårdjernbanens oprindelige trace, hvorfor der ikke findes uforstyrrede, arkæologiske lag. Endelig fremgår det, at hensynet til større trafiksikkerhed og tryghed for stiens trafikanter udgør en tungtvejende samfundsmæssig interesse.

2.3 Klagers indhold

Klager har med henvisning til formålet med naturbeskyttelseslovens § 18 og den restriktive dispensationsadgang bemærket, at de seks gadelamper vil virke forstyrrende i landskabet, uanset hvilken farve de har. Efter klagers opfattelse er der ikke tale om et særligt tilfælde, idet de pågældende seks gadelamper ikke har afgørende betydning for projektet og vil kunne undværes. Klager har desuden anført en række synspunkter om den øvrige del af projektet, herunder kommunens belysningsplan fra 2024.

Endvidere har klager anført, at manglende lovpligtig stibelysning og ulykker på strækningen ikke kan bruges som begrundelse for dispensationen, idet Norddjurs Kommune i så fald vil kunne opsætte lamper mange andre steder for at opnå større sikkerhed og tryghed. Klager har derudover påpeget, at der findes flagermus i området, hvorfor der ikke må meddeles dispensation til opsætningen som følge af tilstedeværelsen af bilag IV-arter. Det er klagers opfattelse, at seks 4 m høje lamper ikke vil opleves i visuel sammenhæng med fortidsminderne, uanset hvilke farver, de har, og vil fremstå som markante og som fremmede, tekniske anlæg i området, hvorfor de får betydning for de landskabelige hensyn, der ligger til grund for

fortidsmindebeskyttelseslinjen. Klager har anført, at der ikke er et tilstrækkeligt grundlag for at meddele dispensation. Klager har i den forbindelse henvist til, at der er mange andre steder, hvor man må færdes i mørke, samt at der alene kan være et begrænset antal trafikanter på stien efter mørkets frembrud, hvorfor dette ikke kan betragtes som en tungtvejende, samfundsmæssig interesse.

Klager har yderligere anført, at opsætning af de seks lamper ikke vil skabe sikkerhed ved stibommene, med mindre der ligeledes skal opsættes stibomme inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen. Endvidere har klager påpeget, at kommunens bilag IV-vurdering alene vedrører en del af projektet, samt stillet spørgsmålstegn ved, om de dele af strækningen, hvor der er valgt lys med en lavere bølgelængde, befinder sig inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen.

Den 28. juni 2025 har klager sendt supplerende bemærkninger til sagen, hvoraf det fremgår, at klager er bekendt med alene at være klageberettiget i forhold til dispensationen fra fortidsmindebeskyttelseslinjen. Imidlertid har klager ligeledes påklaget hele projektet, idet kommunen flere gange har omtalt forhold, der vedrører hele strækningen. I forlængelse heraf har klager anført, at der ikke er sket ulykker på strækningen ved fortidsminderne, samt at der ligeledes ikke er stitrafikanter, der er kørt ind i cykelbomme på denne strækning, idet der slet ikke er cykelbomme på den del af strækningen.

Videre har klager anført, at Norddjurs Kommune ikke har dokumenteret et behov for belysning på stien, hvorfor ønsket herom må hidrøre fra et begrænset antal lokale borgere og enkelte lokalpolitikere. Klager har ligeledes bemærket, at de rødbrune lamper, i henhold til visualiseringen i dispensationen, er tydelige og markante i landskabet, hvorfor kommunens landskabelige vurdering er forkert og ikke kan bruge som argument for dispensationen. Efter klagers opfattelse burde kommunen have udfærdiget en landskabsvurdering, der alene vedrører området og strækningen ved fortidsminderne. Klager har endvidere anført, at det er kommunens eget naturteam, som har udarbejdet landskabsvurderingen og som må have medvirket til, at planafdelingen har kunnet meddele dispensationen. Endelig har klager stillet spørgsmålstegn ved, om der foreligger en skriftlig accept fra Slots- og Kulturstyrelsen, samt anført, at sagen ikke er fuldt belyst.

2.4 Norddjurs Kommunes bemærkninger til klagen

Norddjurs Kommune har den 26. juni 2025 til klagen bemærket, at en del af klagen vedrører forhold, der ikke er omhandlet i den påklagede afgørelse, samt at kommunen ikke vil kommentere på disse forhold. Med henvisning til projektets landskabsvurdering har kommunen anført, at der er tale om et særligt tilfælde, idet udeladelse af seks lamper på strækningen vil resultere i, at trafikanter færdes i mørke på en 308 m lang strækning, hvilket er uforsvarligt. Kommunen har endvidere bemærket, at projektet er udarbejdet med hensyn til præmissen om, at der er flagermus i området.

Desuden har kommunen bemærket, at Slots- og Kulturstyrelsen ikke har kommenteret eller påklaget afgørelsen, samt at det har stor betydning, at styrelsen har accepteret projektet.

3. Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger og afgørelse

3.1 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger

Efter naturbeskyttelseslovens § 18, stk. 1, må der ikke foretages ændring i tilstanden af arealet inden for 100 m fra fortidsminder (fortidsmindebeskyttelseslinjen), der er beskyttet efter bestemmelserne i museumsloven. Der må ikke etableres hegn, placeres campingvogne og lignende.

Formålet med fortidsmindebeskyttelseslinjen er at sikre fortidsmindernes værdi som landskabselementer. Både den generelle betydning for fortidsminderne i landskabsbilledet, samt indsynet til og udsynet fra fortidsminderne skal sikres med bestemmelsen. Samtidig skal bestemmelsen sikre de arkæologiske lag i området omkring fortidsminderne, idet der ofte er særlig mange kulturhistoriske levn i områderne tæt ved de fredede fortidsminder.

Kommunen kan i særlige tilfælde meddele dispensation fra forbuddet mod tilstandsændringer, jf. naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2. I overensstemmelse med bestemmelsens ordlyd er praksis meget restriktiv.

I den enkelte sag skal der foretages en konkret vurdering af, om formålet med det ansøgte er så væsentligt, at den generelle beskyttelsesinteresse og hensynet til sikring af de arkæologiske lag bør vige, og en konkret vurdering af det ansøgte påvirkning af det beskyttede fortidsminde.

Efter praksis har det også betydning, om en dispensation kan medføre præcedens i strid med formålet med forbuddet. I vurderingen af den enkelte sag indgår derfor overvejelser om, hvilken betydning en dispensation kan få for fremtidige sager. Hvis der meddeles dispensation, skal andre lignende sager som udgangspunkt behandles på samme måde. Efter praksis vejer den generelle beskyttelsesinteresse tungt, uanset at den enkelte sag kan have begrænset betydning. Økonomiske og driftsmæssige hensyn kan normalt ikke begrunde en dispensation.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at der ikke foreligger et sådant særligt tilfælde, der kan begrunde en dispensation til opsættelse af seks lamper inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har vurderet, at det ansøgte vil forstyrre og forringe værdien, oplevelsen og forståelsen af rundhøjene som landskabselementer. Herved har nævnet lagt vægt på, at der er tale om et åbent og ubebygget areal, samt at lamperne er ansøgt opført i første række til fortidsminderne. Det er ligeledes nævnets vurdering, at det ansøgte vil medføre en forringelse af udsynet fra fortidsminderne. Nævnet har i den

forbindelse lagt vægt på, at lamperne vil være fuldt ud synlige fra fortidsminderne, og ligeledes vil spærre for indsynet til fortidsminderne, uanset hvilken farve, de opføres i.

Det er desuden Miljø- og Fødevareklagenævnets vurdering, at opførelsen af lamperne på de pågældende placeringer inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen ikke ses at tjene et væsentligt formål, der kan begrunde en fravigelse af den generelle beskyttelsesinteresse bag naturbeskyttelseslovens § 18. Herunder har nævnet vurderet, at de samfundsmæssige interesser i opsætning af de seks lamper på strækningen inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen ikke er tilstrækkeligt tungtvejende til at tilsidesætte beskyttelsesinteressen bag fortidsmindebeskyttelseslinjen. Nævnet har herved lagt vægt på, at efter det oplyste er de færdselsuheld med cykler, der er sket på banestien, foregået ved cykelbomme på en del af banestien, der ikke ligger inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen. Efter nævnets vurdering er hensynet til sikkerheden og trygheden ved færdslen efter mørkets frembrud på banestien således ikke tilstrækkeligt tungtvejende på den del af strækningen, der ligger inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen, og hvor der ikke er cykelbomme. Nævnet har endvidere lagt vægt på, at praksis er restriktiv, samt at en dispensation til det ansøgte vil kunne medføre en uønsket præcedensvirkning i lignende sager i strid med formålet med fortidsmindebeskyttelseslinjen.

3.2 Gebyr

Som følge af afgørelsen tilbagebetales det indbetalte klagegebyr, jf. gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 2, nr. 1.

3.3 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet ændrer Norddjurs Kommunes afgørelse af 15. maj 2025 om dispensation til opstilling af seks lamper inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen på matr.nr. 26 Tøjstrup By, Vejlby, beliggende Udbygårdevej, 8961 Allingåbro, til et afslag.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales.

Denne afgørelse gøres tilgængelig for Norddjurs Kommune (j.nr. 25/3985) samt for klager og dennes repræsentant via klageportalen.

Afgørelsen vil blive offentliggjort på <https://mfkn.naevneneshus.dk>. Personoplysninger vil blive anonymiseret.

Klaus Meinby Lund
Stedfortrædende formand